

LEVENSBERICHT J. G. DE BOER

Jan Godfried de Boer, geboren 23 april 1904 te Batavia, zoon van A. E. C. M. de Boer-Callenfels en J. G. C. de Boer, beiden destijds tandarts te Batavia.

H.B.S.-opleiding aangevangen in Indonesië en in Hilversum beëindigd (1924). Tandheelkundige studie te Utrecht (1924-1928) en New York (New York University): D.D.S.- en State Board Examen (1929).

1930-1947: tweede verblijf in de Verenigde Staten: schooltandarts en particuliere praktijk.

1932-1947: tandheelkundige praktijk te Utrecht en verbintenis met het Tandheelkundig Instituut van de rijksuniversiteit te Utrecht (tot 1942) op de afdeling Conserverende Tandheelkunde (hoofd: lector P. J. J. Coebergh).

1-9-1947 – hoogleraar in de Conserverende Tandheelkunde (Sosiodontie) aan de rijksuniversiteit te Groningen.

Inaugurale rede (1948): 'Een oriënterende beschouwing over de Conserverende Tandheelkunde.' (Uitgave J. B. Wolters, Groningen.)

Afscheidscollege: 14-6-1969.

Emeritaat: woonachtig te Epe (Gld.); onder meer voorbereiding van veel publikaties, waaronder een aantal dat postuum zal verschijnen.

Enige bijzondere activiteiten: redacteur en medewerker van het Tandheelkundig Studenten Maandblad (T.S.M.) (1936-1942); bestuurslid, resp. voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Tandartsen (1956/1958-1964); leider klinische avonden te Groningen.

Documentatie betreffende publikaties:

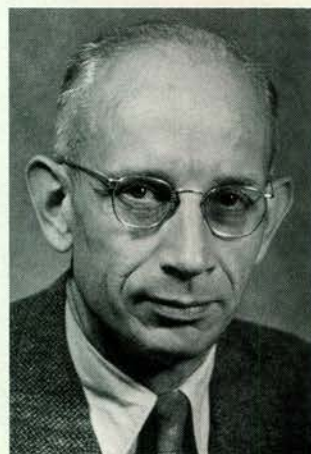
1. 'Een keuze uit de publikaties van Prof. J. G. de Boer' (1969), samengesteld op initiatief van de stafleden van de afdeling Sosiodontie ter gelegenheid van zijn afscheid als hoogleraar aan de rijksuniversiteit te Groningen (uitgave Stafleu & Tholen).
2. Ten dele aanvullende lijst van publikaties tot 1968: Ned Tijdschr Tandheelkd 76: 508-511.
3. Na 1968: jaarinhoud Ned Tijdschr Tandheelkd.

Onderscheiding: Dr. Th. Dentz-medaille van de Nederlandse Vereniging van Tandartsen (18-IV-1969).

Redactie

HERINNERINGEN VAN EEN OUD-STUDENT AAN PROF. J. G. DE BOER

Prof. De Boer heeft het grootste deel van zijn werkzaam leven gewijd aan de opleiding van tandartsen. Als onderwijsman in hart en nieren heeft hij op vele generaties tandheelkundige studenten een eigen stempel weten te drukken. Men kan hem karakteriseren als een leermeester in de letterlijke betekenis des woords. Hij was een docent, die zowel theoretisch als praktisch zonder enige twijfel een meester was en bovendien in grote mate de kunst verstond zijn vak aan anderen te leren. Zijn naam werd onder de studenten veel genoemd; door zijn sterke en integere persoonlijkheid en zijn afkeer van futiliteiten sprak hij hen aan. De studenten respecteerden hem om zijn vakbekwaamheid als tandarts, zijn grote inzet voor het onderwijs, zijn bijzondere didactische kwaliteiten en zijn vermogen hoofdvanzaken te onderscheiden. Dit laatste was hem niet moeilijk, omdat hij ver stond boven het vakgebied dat hij als 'Sosiodontie' doceerde en doordat hij van nature helder dacht en praktisch van instelling was. Prof. De Boer was kritisch van aard, niet gauw tevreden met de prestaties van hemzelf en die van anderen. De studenten, die niet aan zijn verwachtingen voldeden, voelden een zekere vrees voor hem. Anderen, die wel aan de door hem gestelde eisen konden voldoen, gingen hem bewonderen en ervoeren zijn optreden als inspirerend en stimulerend.

Bij het onderwijs was Prof. De Boer nauw en intensief betrokken. Hij gaf veel colleges zelf en kwam vaak 'op zaal'. Zijn colleges waren altijd goed verzorgd en hij was daarbij niet alleen in staat om kennis over te dragen, maar ook om de studenten te leren de aantrekkelijkheden van het vak te onderkennen. Zijn optreden op de practica was actief. Regelmatig nam hij de student de boor uit de hand om op een opbouwende manier te tonen hoe technisch moeilijke zaken snel en pragmatisch konden worden gerealiseerd. Prof. De Boer wees je erop hoe je iets beter kon doen, hoe je een glazuurmes – een instrument dat hij garne hanteerde – in

enkele slagen vlijmscherp kon maken, om vervolgens het doelmatig gebruik ervan met treffende zekerheid in de mond te demonstreren. Het hem toevertrouwde vakgebied onderwees hij met een uitgesproken praktische instelling. Ingevoerde nieuwe technieken, waaraan redelijkerwijs getwijfeld moest worden of ze wel verbeteringen waren van de oude beproefde methoden, nam hij niet in het programma op. Het onderwijs in de Sosiodontie was erop gericht de studenten klaar te maken voor de praktijk. Bij het afstuderen had de jonge tandarts het gevoel dat hij de problemen, die hem als practicus te wachten stonden, aan zou kunnen. Prof. De Boer leerde de studenten niet alleen de tandheelkunde in brede zin te waarderen, hij gaf de studenten bovendien een gevoel van eigenwaarde mee, waardoor hun overstap naar het functioneren als tandarts voorzover dat mogelijk is met een natuurlijke zekerheid gepaard kon gaan.

Aan het onderwijs wist Prof. De Boer een wetenschappelijke basis te geven. Zijn belangstelling voor aanverwante vakgebieden was groot. Zo stond hij onder andere graag stil bij de karakteristieken van het gebit en het kaakgewricht van

verschillende diersoorten. Zijn kennis van de gebitsmorphologie en de pathologie daarvan was veelomvattend. Prof. De Boer was een erudiet man, die zijn vermogen om verbanden te leggen, problemen snel te doorzien, belangrijke van onbelangrijke zaken te onderscheiden ook aan zijn studenten kon duidelijk maken. Zijn talrijke publikaties, die zowel op de praktische tandheelkunde als op biologisch georiënteerde wetenschappelijke onderwerpen betrekking hebben, zijn een blijvende getuigenis van zijn gave om zaken helder uiteen te zetten.

Zijn liefde voor het vak, zijn vorsende natuur en zijn grote werkinzet kunnen verklaren, dat hij, ook na zijn emeritaat, intensief is blijven publiceren.

Voor vele van de in Groningen opgeleide tandartsen zal Prof. De Boer als inspirerend voorbeeld blijven voortleven. Hij heeft hen niet alleen een stuk vakbekwaamheid en een brede wetenschappelijke ondergrond meegegeven. Hij heeft hen ook geholpen de vele positieve kanten van de tandheelkunde te leren zien en als zodanig wezenlijk bijgedragen tot professioneel zelfrespect en een voldoening schenkende praktijkuitoefening.

B U I T E N L A N D

VERENIGDE STATEN

D. F. Mitchell †

Op 17 juli jl. overleed op 56-jarige leeftijd de bekende onderzoeker David F. Mitchell, sinds 1955 hoofd van de afdeling Diagnosis/Oral Medicine van de Indiana University, en sinds 1969 redacteur van de *Journal of Dental Research*. Gedurende bijna 25 jaar heeft hij leidende functies op het gebied van onderwijs en onderzoek vervuld, recentelijk nog als president van de American Association for Dental Research. Hij had meer dan 100 wetenschappelijke publikaties op zijn naam staan, voornamelijk op het gebied van de pathologie van de mond- en tandweefsels. Verscheidene hiervan zijn in de loop der jaren gerefereerd in de rubriek *Excerpta odontologica* van dit Tijdschrift.

American Medical Association uitdrukkelijk voorstander van fluoridering

Algemeen is men het er in deskundige kring in de Verenigde Staten over eens dat aan weinig maatregelen van volksgezondheid een zo uitgebreide speurarbeit ten grondslag ligt als aan de fluoridering van drinkwater. Dit betreft zowel het epidemiologisch als klinisch en laboratoriumonderzoek. Weinig problemen zijn ook zo massaal aan grote populaties getoetst en hebben zozeer de belangstelling getrokken van het publiek, zowel in gunstige als ongunstige zin. In 1957 kwam de American Medical Association (AMA) dan ook al tot een openlijke publikatie van haar standpunt in deze, uit de aard der zaak gebaseerd op de toentertijd verworven kennis:

'It is timely to update this statement as there now exist extensive additional experimental, clinical, laboratory, and epidemiological data confirming the safety and efficacy of this important essential nutrient'.

Sindsdien is de kennis natuurlijk nog beduidend toegenomen en de AMA is niet in gebreke gebleven de ontwikkelingen nauwlettend te volgen. Zij heeft haar belangstelling met name gericht op een aantal essentiële factoren, zoals het klinisch effect van drinkwaterfluoridering, de draagwijdte ervan, de veiligheid, de bepaling van de grenzen waarboven de toxiciteit en mogelijke andere ongewenste invloeden beginnen, en voorts de methoden van, alsook de controle op de toevoeging, resp. de onttrekking aan het drinkwater van fluoriden. Men beseftte dat een volledig inzicht betreffende de mate van doeltreffendheid en veiligheid voor de gehele bevolking, in alle leeftijdsgroepen en in alle variëteiten van de gezondheidsstoestand, van essentieel belang was.

De AMA is tot de conclusie gekomen dat de voor cariëspreventie aan te bevelen concentratie van fluoriden in het drinkwater 0,7 tot 1,2 mg/l bedraagt, afhankelijk van de ligging van de betrokken gemeenschap, en dat water van dit gehalte dan ook het hele leven moet worden gedronken. Deze conclusie berust op de uitkomsten van vergelijkend epidemiologisch onderzoek in gebieden met van nature, resp. kunstmatig gefluorideerd drinkwater. Talrijk zijn de met de nodige controlemaatregelen omgeven onderzoeken van deze aard, waarvan sommige reeds dateren van 1945. Zij hebben duidelijk aangetoond dat kunstmatige fluoridering van drinkwater een machtig hulpmiddel is in de strijd tegen het ontstaan van carieuze aantastingen.

Alleen wanneer relatief grote hoeveelheden fluoride (en dan wordt gedacht aan 8-20 mg. per dag) over perioden van 10-20 jaar worden ingenomen, krijgt men te doen met ongewenste bijverschijnselen op grotere schaal. Maar men heeft die nooit zien optreden bij personen, die gedurende eenzelfde periode water met het bovengenoemde optimale fluoridegehalte hadden gedronken. Mottling van het

glazuur op grond van een teveel aan fluoriden wordt alleen waargenomen als de fluorideconcentratie van het drinkwater boven 1,4 tot 1,6 mg/l uitstijgt.

Verder heeft zorgvuldig uitgevoerd onderzoek uitgewezen dat bij personen, die water van het voor cariëspreventie optimale gehalte drinken, geen nadelige invloeden ontstaan op groei, ontwikkeling, gehoor en geslachtelijke functies, noch op nieren, schildklier, bloed en urine. Ook zijn bij deze personen geen allergische verschijnselen ooit waargenomen, die met recht aan fluoriden in het drinkwater zouden kunnen worden toegeschreven. Wél is aangetoond dat nuttig van gefluorideerd drinkwater kan bijdragen tot de voorkóming, althans tot de vermindering van het ontstaan van botafwijkingen, zoals osteoporose, in het bijzonder bij oudere personen. Ten slotte heeft men geconstateerd dat apparaten en analysemethoden van voldoende betrouwbaarheid zijn ontwikkeld om te kunnen waarborgen dat het fluoridegehalte in het drinkwater constant op het optimale niveau kan worden gehouden.

Dit alles heeft de American Medical Association zorgvuldig in overweging genomen en daartegen heeft zij nauwkeurig de bezwaren – eventueel aangevuld met wetenschappelijke argumenten –

van tegenstanders afgewogen, ten einde tot een zoveel mogelijk objectieve beoordeling te komen. Zij is op grond daarvan tot de overtuiging gekomen dat er bij de huidige stand van zaken geen alternatieve methoden voor de aanwending van fluoriden bestaan, die zich, wat de doeltreffendheid en de praktische toepasbaarheid betreft, kunnen meten met de fluoridering van drinkwater. Deze alternatieve methoden komen dan ook slechts in aanmerking als drinkwaterfluoridering door de een of andere oorzaak niet tot de mogelijkheden behoort. In dat geval dient hun toepassing zelfs te worden aangemoedigd.

Op basis van een zorgvuldige analyse van alle thans beschikbare gegevens meent de AMA fluoridering van drinkwater tot het voor cariëspreventie optimale peil te moeten beschouwen als een wenselijke en veilige maatregel van volksgezondheid ten dienste van de gehele bevolking. Zij doet dan ook een dringend beroep op alle betrokken overheden, haar als een noodzakelijke maatregel te aanvaarden.

Bovenstaande verklaring werd op 1 december 1974 overgenomen door de AMA House of Delegates.

B I N N E N L A N D

VOEDINGSRAAD

Aanbieding rapporten

De Voedingsraad heeft op 1 mei 1975 aan de Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne een tweetal rapporten aangeboden. De titels van deze rapporten luiden resp. 'De betekenis van suiker in het Nederlandse voedingspatroon' en 'De rol van suikers bij het ontstaan van tandcariës'.

Uit het eerste rapport blijkt, dat sinds 1938 de suikerconsumptie in Nederland zodanig is toegenomen, dat van een overconsumptie sprake is. De Voedingsraad is van oordeel dat, hoewel het frequent gebruik van saccharose bevattende tussenmaaltijden als de voornaamste oorzaak van tandcariës mag worden gezien, één en ander allerminst betekent dat andere suikers (di- en monosacchariden) onschadelijk zouden zijn. De Raad heeft de Minister attent gemaakt op de in het rapport 'De rol van suikers bij het ontstaan van tandcariës' aangegeven mogelijkheden om door middel van een verandering in eetgewoonten een vermindering van de cariësfrequentie te verkrijgen.

Als mogelijkheden worden genoemd:

1. Minder keren per dag voedsel gebruiken, dat suiker bevat.
2. Alleen tussenmaaltijden gebruiken welke suikers bevatten, die weinig in de mond achterblijven.
3. Alternatieven gebruiken voor suikerbevattende tussenmaaltijden (soep).

In verband met de vraag in hoeverre suikeralcoholen zonder meer aanvaardbaar zijn in het Nederlandse voedingsmiddelenpatroon, overweegt de Raad thans de problematiek m.b.t. de suikeralcoholen in studie te nemen.

PROMOTIE

W. H. van Palenstein Helderman

Op dinsdag 24 juni 1975 promoveerde collega W. H. van Palenstein Helderman (Harmelen) tot doctor in de geneeskunde aan de rijksuniversiteit te Utrecht op een proefschrift getiteld: 'Bacteria and enzymes in the gingival crevice and gingivitis'.

Promotors waren Prof. Dr. K. C. Winkler (hoogleraar in de Besmettingsleer) en Prof. O. Backer Dirks (hoogleraar in de Preventieve Tandheelkunde).

Dr. Van Palenstein Helderman is medewerker bij de vakgroep Preventieve Tandheelkunde aan het Tandheelkundig Instituut van de rijksuniversiteit te Utrecht.

SAMENWERKING IN DE EERSTE LIJN.

Als nr. 17 in de *Groene reeks* is bij de uitgeverij van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten te 's-Gravenhage een nota over samenwerking in de rechtstreekse hulpverlening op het gebied van de maatschappelijke dienstverlening en de gezondheidszorg verschenen.

Deze nota is het resultaat van een inventarisatie naar vormen van samenwerking in de rechtstreekse hulpverlening op medisch en maatschappelijk gebied, waarin een aantal direct op de praktijk van alle dag gerichte mogelijkheden wordt genoemd, die ertoe kunnen bijdragen de hulpverlening op het grondvlak op een hoger niveau te brengen. Ruime aandacht wordt besteed aan de rol die de gemeentelijke overheid kan spelen bij het realiseren van samenwerking in de rechtstreekse hulpverlening.

De uitgave is verkrijgbaar voor de prijs van f 8,50.

WIE HELPT WIE?

Vraagbaak op het terrein van de gezondheidszorg

Het Prinses Beatrix Fonds heeft bij Samson Uitgeverij de 2e druk het licht doen zien van de vraagbaak op het terrein van de gezondheidszorg, nadat de praktijk had bewezen dat het boekje in een behoefte voorzorg. De nieuwe druk is verbeterd en aangevuld naar de situatie van dit ogenblik, doch opzet en uitwerking zijn dezelfde gebleven. Het boekje is bestemd voor allen die op het ruime terrein van de volksgezondheid werkzaam zijn en beoogt te helpen bij het zoeken naar de juiste informatie, het juiste adres of het juiste verwijsadres voor gegevens binnen het gebied van volksgezondheid en van gezondheidszorg. De informatie blijft beperkt tot gegevens over lichamelijk en/of zintuiglijk gehandicapten.

Na enkele aanwijzingen voor het gebruik, geeft het boekje een overzicht van de zorg van de overheid voor de gehandicapten, adressen per te verzorgen groep, landelijke kernadressen, provinciale kernadressen, een beknopt overzicht van de sociale verzekeringen en een uittreksel van de A.B.W. (Algemene bijstandswet). Deze uitgave is te bestellen door overmaking van f 4,— (incl. porto- en verzendkosten) op postgiro 700 000 t.n.v. Prinses Beatrix Fonds, Bezuidenhoutseweg 229, 's-Gravenhage, onder vermelding van: 'wie helpt wie?'.

KLINISCHE AVOND VOOR TANDARTSEN TE NIJMEGEN

Aankondiging programma 4 december 1975

Op donderdag 4 december 1975 zal een klinische avond worden gehouden in de collegezaal van het Gebouw klinische tandheelkunde, Philips van Leydenlaan 25, Heyendaal te Nijmegen. Aanvang 20.00 uur precies.

Programma:

Prof. Dr. F. P. G. M. van der Linden: Overeenkomsten tussen orthodontische tandverplaatsing en de orthopedische beïnvloeding van het craniofaciale skelet.

Prof. C. A. Merckx: Orale manifestaties van maligne tumoren.

Dr. A. J. M. Plasschaert: De nieuwe tandheelkundige opleiding.

Data volgende klinische avonden: 5 februari, 1 april en 3 juni 1976.

SUBFACULTEIT DER TANDHEELKUNDE RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

Postacademisch onderwijs

In maart 1976 zal een cursus worden gegeven door Dr. Arne G. Lauritzen, getiteld: 'Ideal occlusion, what is it, how do I get it?' De inhoud van deze cursus omvat theoretische inleidingen over anatomie en fysiologie van het kaakgewricht, bewegingsmogelijkheden en -patronen van de onderkaak, rustpositie, verticale dimensie, centrale occlusie.

Verschillende concepten van occlusie zullen worden besproken, alsmede functionele stoornissen van het kauwstelsel.

Voorts worden klinische demonstraties gegeven aan de hand van een tweetal patiënten.

Data: maandag 22 maart tot en met vrijdag 26 maart 1976.

Werktijden: 8.30-17.30 uur.

Aantal deelnemers: maximaal 20.

Aanmelding: vóór 15 december 1975.

Cursusgeld: f 950,—.

De cursus wordt gegeven in het Tandheelkundig Instituut, Sorbonnelaan 16, De Uithof-Utrecht, tel 030-53 39 44.

Opgave voor deelname kan uitsluitend schriftelijk geschieden t.a.v. Sj. Wiemans D.D.S., Tandheelkundig Instituut, Sorbonnelaan 16, De Uithof-Utrecht.

Omdat de deelname beperkt is zal plaatsing geschieden aan de hand van de volgorde van binnenkomst van de aanmeldingen. Na de sluitingsdatum ontvangt men zo spoedig mogelijk bericht of men wel dan niet is geplaatst en de wijze waarop het cursusgeld moet worden voldaan.

In het cursusgeld is inbegrepen koffie, thee en lunches.

WINKLER PRINS MEDISCHE ENCYCLOPEDIË

Op de lijst van redacteurs en hoofdmedewerkers van de — onlangs ook in dit Tijdschrift gerecenseerde — Winkler Prins Medische Encyclopedie, komt onder anderen de naam van Prof. A. A. D. Derksen voor. Deze verzoekt ons echter mede te delen, dat hij noch als redacteur, noch als medewerker enige medewerking heeft verleend aan het tot stand komen van deze medische encyclopedie.